

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Kiinnitämme huomion siihen, että pelkkä järjestämisvastuun siirto valtiolta kuntapohjaisille toimijoille ei paranna työnhakijoiden ja työnantajien palveluja. Yhdeksi haasteeksi muodostuu se, että te-palvelujen järjestämisvastuu hajaantuu nykyistä pienemmille toimijoille. Keskeistä on muutoksen toimeenpanon hyvä onnistuminen ja siihen saatava tuki sekä riittävien resurssien turvaaminen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Pidämme varsin perusteltuna, että järjestämisvastuu tultaisiin rajaamaan kunnille, joiden työvoimapohja olisi vähintään 20 000 henkilöä. Te-palvelut tulee organisoida riittävän laajoille työssäkäyntialueille. Merkittävä osa työttömistä työnhakijoista tarvitsee työllistymisensä tueksi sosiaali-, terveys-, ja kuntoutuspalveluja. Näiden järjestämisvastuu on siirtymässä 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueille. Monialaisen yhteistyön toteuttaminen on vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa, kun hyvinvointialueen alueella on vain yksi te-viranomainen. Erilaisia sote-palvelujen palvelu- ja kuntoutusprosesseja on helpompi rakentaa kun te-palveluiden kumppaneita on vain yksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Lakiesityksen keskeiset tavoitteet eli alueiden elinvoiman vahvistaminen, työllisyysasteen nostaminen ja nykyistä tehokkaampi työllistyminen avoimille työmarkkinoille ovat sinällään tärkeitä tavoitteita ja näillä toimilla toivottavasti pystytään ehkäisemään työttömyyden pitkittymistä. Lakiuudistus sisältää kuitenkin myös kohtia, jotka heikentävät niiden työttömien henkilöiden tilannetta, joilla ei ole edellytyksiä sijoittua avoimille työmarkkinoille (mm. kuntouttavaan työtoimintaan ja palkkatukeen liittyvät muutosehdotukset). Lakiesityksessä tulisi vahvemmin ottaa

kantaa myös vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien tilanteeseen ja määritellä selkeämmin palvelut, joita ko. asiakasryhmälle pitää pystyä turvaamaan.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö*:

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämismääräyksiä.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämismääräyksiin siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämismääräyksiin siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapolun kriteeriin voimaantuloissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien

kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-
Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-
Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-
Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-
Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-
Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Termi "Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta" on kankea, epäselvä ja sisältää tautologiaa. Monialaisuus itsessään tarkoittanee yhteistoimintaa. Myös edistämällä ja tuella on paljon yhteistä. Selkeämpi nimitys tälle yhteispalvelulle olisi esimerkiksi "Laki työllistymistä edistävästä yhteistoiminnasta".

On erittäin kannatettavaa, että esityksen 3 §:n mukaan ohjaus monialaisen tuen yhteistoimintaa perustuisi työttömän tosiasialliseen palvelutarpeeseen eikä työttömyyden kesto. Tämä tulee lisäämään ainakin uudistuksen alkuvaiheessa asiakasmääriä. Etelä-Karjalan hyvinvointialue on toimija, jolla tulee olemaan suuria haasteita vastata erilaisiin palvelutarpeisiin ja lakisääteisiin velvoitteisiin olemassa olevilla resursseilla. On tärkeää, että hyvinvointialueiden rahoituksessa huomioidaan se, että osatyökykyisten ja muiden vaikeasti työllistyvien arviointi- ja kuntoutumista tukeviin palveluiden pitää voida osoittaa nykyistä enemmän resursseja. Koska nykyisen kaltaisia selkeitä (vaikkakin keinotekoisia) kriteerejä ei ole, on haasteena tunnistaa ne asiakkaat, jotka

monialaisen tuen yhteispalveluun tulee ohjata: henkilöstön arviointiosaamista ja arviointimenetelmiä on edelleen kehitettävä.

4§:ssä säädetään palvelutarpeen arvioinnissa ja myös laaja-alaisesta asiakkaan työ- ja toimintakyvyn arvioinnista. On hyvä, että työ- ja toimintakyky mainitaan laissa. Tämä korostaa terveydenhuollon ammattilaisten roolia palvelutarpeen arvioinnissa ja edellyttää että hyvinvointialueilla on mahdollista resursoida riittävät terveydenhuollon palvelut osaksi yhteispalvelua.

Monialaisen tuen toteuttamiseksi ei voimassa olevasta TYP-laista poiketen enää edellytettäisi yhteisiä toimipisteitä. Toteutustapana voisi olla edelleen toimipiste, mutta myös muu tarkoituksenmukainen palveluiden yhteensovittamisen toimintatapa. Kokemuksemme mukaan yhteinen toimitila suuremmissa kaupungeissa tukee parhaiten monialaisen yhteistyön tekemistä ja tulisi harkita, että velvoite yhteiseen toimipisteeseen edelleen sisältyisi lakiin.

9 §:ssä ei osapuolia myöskään veloiteta kirjallisen sopimuksen laatimiseen monialaisen yhteispalvelun toteuttamisesta. Kokemuksemme mukaan on hyvä, että yhteistoiminnasta laaditaan sopimus, jossa osapuolet mm. sitoutuvat riittäväillä resursseilla toimintaan ja määrittellään yhteiset tavoitteet. Toki sopimus voidaan alueilla laatia ilman lain veloitettakin, mutta näkisimme hyvänä sen sisältyvän lainsäädäntöön.

Sääntely nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelusta on väljää. Tämä mahdollistaa toiminnan paikallisen toteuttamisen alueen nuorten tarpeita vastaavaksi. Esityksestä jää epäselväksi miten toiminta tulisi järjestää niin, että se ei olisi päällekkäistä työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminnan kanssa ja miten asiakasohjaus näihin molempiin tulisi toteuttaa, jotta se olisi asiakasnäkökulmasta selkeää. Koska sääntely on väljää, maahan voi syntyä hyvin erilaisia ja eri tavalla resursoituja ratkaisuja, mikä vaarantaa nuorten tasavertaisen palvelujen saamisen kansallisesti. Myös tämän yhteistoiminnan nimi on lakiesityksessä kankea, nimi voisi olla vaikkapa Nuorten työllistymistä edistävä yhteistoiminta.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Kirmanen Tiina
Etelä-Karjalan hyvinvointialue